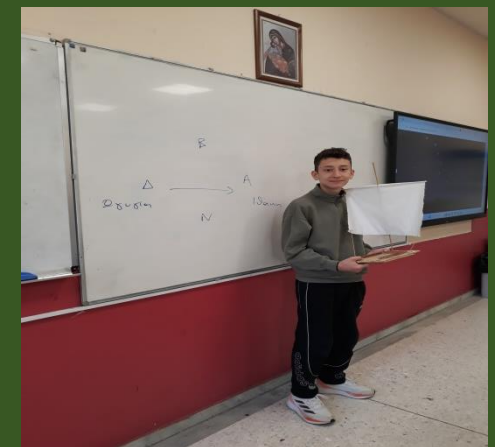
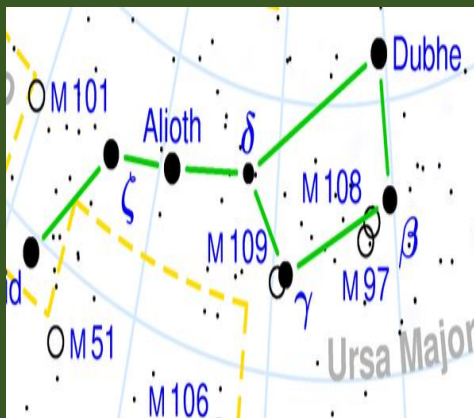
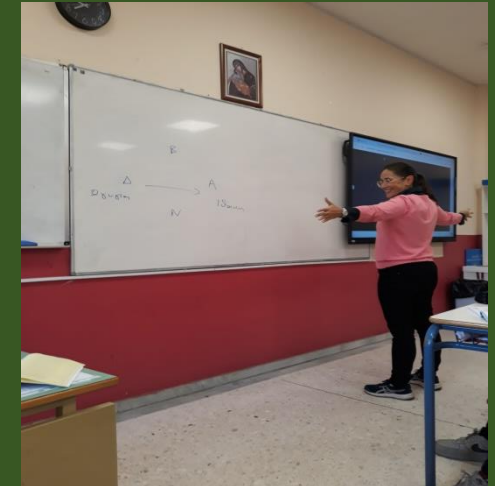

«Ο ΗΧΟΣ ΤΟΥ ΓΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ»

Διδάσκουσα: Αλεβίζου Π.

Ο Όμηρος ως αστρονόμος - «Ιλιάδα»

- Στην αρχή του μαθήματος των ομηρικών επών αναζητούμε και διαβάζουμε με τους μαθητές μας την Ραψωδία Σ της Ιλιάδας, όπου περιγράφεται η ασπίδα του Αχιλλέα:

«Την γην αυτού, τον ουρανόν, την θάλασσαν μορφώνει,/τον ήλιον τον ακούραστον, γεμάτο το φεγγάρι,/ τ' αστέρια οπού τον ουρανόν ολούθε στεφανώνουν:/ την δύναμιν του Ωρίωνος, Υάδες, Πληιάδες,/ την Άρκτον, που και Άμαξαν καλούν, και αυτού γυρίζει/πάντοτε τον Ωρίωνα ασάλευτα τηρώντας,/η μόνη που τ' Ωκεανού το λούσμα δεν γνωρίζει.»

- Εντοπίζουμε τον αστερισμό του Ωρίωνα (ΙΑΑΔΕΤ)
<https://www.astro.noa.gr/globeatnight/orion.html> - σχολιάζουμε.
- Εντοπίζουμε τον αστερισμό της Μεγάλης Άρκτου (ΙΑΑΔΕΤ).

Ο Όμηρος ως αστρονόμος - «Οδύσσεια»

- Στην συνέχεια, θυμίζουμε στους μαθητές μας την Ραψωδία ε της Οδύσσειας, όπου η Καλυψώ δίνει μια πολύτιμη συμβουλή στον Οδυσσέα:

*«Ύπνος δεν έπεσε στα βλέφαρά του, αλλά κοιτούσε συνεχώς την Πούλια,
τον Βουκόλο που δύει αργά, την Άρκτο που τη λεν κι Αμάξι.
δεν φεύγει από τη θέση της γυρίζοντας, μόνο παραμονεύει
τον Ωρίωνα, και μόνη αυτή δεν λέει να πέσει στα λουτρά του Ωκεανού.
Η Καλυψώ η θεόμορφη τον είχε ορμηνέψει,
αυτό το αστέρι πάντοτε να το 'χει ποντοπορώντας / στο ζερβό του χέρι.»*

Η αστρονομία του Ομήρου χρήσιμη για εμάς

- Τονίζουμε στους μαθητές μας ότι διδασκόμαστε κάθε αντικείμενο, για να το εφαρμόσουμε στη ζωή μας. Πόσο χρήσιμος είναι ο προσανατολισμός για τον Οδυσσέα και για μας!
- Με το σώμα μας ανοίγοντας διάπλατα τα χέρια μας ξέρουμε ότι με το δεξί μας χέρι δείχνουμε την Ανατολή, συνεπώς, το αριστερό είναι η Δύση. Το μέτωπό μας είναι ο Βορράς και η πλάτη μας ο Νότος.

Η αστρονομία του Ομήρου χρήσιμη για εμάς

- Για να βρούμε τον Βορρά με την βοήθεια της Μεγάλης Άρκτου, εντοπίζουμε τα δύο άστρα που σχηματίζουν το "χείλος" στο κατσαρολάκι (και όχι την «λαβή»), και με μια νοητή ευθεία γραμμή μετράμε πέντε παλάμες.
- Το σημείο που θα βρούμε είναι ο λαμπερός Πολικός Αστέρας, ο οποίος δείχνει πάντα τον Βορρά.
- Στη συνέχεια λέμε στους μαθητές μας να λύσουν τον εξής γρίφο:

Γρίφος προσανατολισμού

Πώς θα πάει ο Οδυσσέας από την Ωγυγία στην Ιθάκη;

Η Καλυψώ τον συμβουλεύει να έχει πάντα στο αριστερό του χέρι την Μεγάλη Άρκτο.

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες προσανατολισμού που σας δόθηκαν να χαράξετε την κατεύθυνση του Οδυσσέα. Δηλαδή, θα κατευθυνθεί από $A \rightarrow \Delta$, από $\Delta \rightarrow A$, από $B \rightarrow N$ ή από $N \rightarrow B$;

Οπτική λύση του γρίφου

Αφού στο αριστερό χέρι ο Οδυσσέας ή εμείς θα έχουμε πάντα τον Βορρά, με το σώμα μας στρέφουμε το μέτωπό μας προς τον Βορρά.

Άρα, αυτομάτως, τα ανοιχτά μας χέρια δείχνουν ότι η κατεύθυνση προς τα εμπρός είναι από το αριστερό μας χέρι, δηλαδή, Δυτικά-Ωγυγία προς τα Ανατολικά-Ιθάκη.

Και τώρα ακολουθεί η ακουστική λύση του γρίφου...

Η Μεγάλη Άρκτος ηχοποιείται.

- Εκμεταλλευόμαστε διδακτικά την ηχοποίηση δεδομένων.
- Δεδομένα στην προκειμένη περίπτωση είναι τα επτά κύρια αστέρια που απαρτίζουν τη Μεγάλη Άρκτο και είναι ορατά με γυμνό μάτι σχηματίζοντας το γνωστό σχήμα «κατσαρολάκι».
- Αντιγράφουμε την Μεγάλη Άρκτο
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7_%CE%86%CF%81%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Ursa_major_constellation_map.png στο PureRef <https://www.pureref.com/download.php>
- Στη συνέχεια μετατρέπουμε την εικόνα σε ήχο με το Onlinesequencer <https://onlinesequencer.net/5015401#t24>
- Πολύ κατατοπιστικός είναι ο εξής σύνδεσμος:
<https://www.schoolofthefuture.eu/en/community/oi-ihoi-ton-astron>

Ακουστική λύση του γρίφου

- Μετατρέπουμε τον αστερισμό του Ωρίωνα και τον αστερισμό της Μεγάλης Άρκτου σε ήχους, τους ήχους των αστεριών.
- Ζητάμε από τους μαθητές μας να κλείσουν τα μάτια και να ακουμπήσουν στα θρανία τους χαλαρώνοντας.
- Τώρα δεν ισχύει η οπτική αντίληψη αλλά η ακουστική -κάτι που αυτονόητα οξύνει τον νου, την κριτική σκέψη, την φαντασία, το συναίσθημα.

Ο ήχος του νόστου

Ακουστικός γρίφος

- Ακούστε προσεκτικά 3 φορές τους ήχους των αστεριών χωρίς να βλέπετε ποιο είναι ποιο.
- Ποιος από τους δύο ήχους πιστεύετε ότι θα οδηγήσει τον Οδυσσέα στην Ιθάκη, του Ωρίωνα ή της Μεγάλης Άρκτου;

Το εντυπωσιακό είναι ότι στην συντριπτική πλειοψηφία τους οι μαθητές διαισθάνονται ότι ο ήχος της Μεγάλης Άρκτου οδηγεί τον Οδυσσέα στην Ιθάκη του.

Ευχαριστούμε ☺

Οι μαθητές του B1, B2, B3 του 2^{ου} Γυμνασίου Μεταμόρφωσης

και η καθηγήτριά τους, Δρ. Αλεβίζου Παναγιώτα aleviz2002@yahoo.gr